

Szikra János

Profán legendák

Özv. Dr. Keller Kálmánné

Tizenhat évesen, második oklevele büszke birtokában,
három hónap alatt a harmadik megszerzéséhez szükséges
tankönyvpakkal állított be dunaföldvári otthonukba
Keller Margit, későbbi becenevén Nenne,
de hiába volt 1902-ben tanító a régmúlttól kezdve
szinte az egész család, édesanyja, Nifergall Gizella
így fakadt ki: óvónő vagy, most már képesített
tanító is, eredj a dedóba, vagy taníts, vagy
készülj a szerelemre, gyűjtsd össze a kelengyédet,
menj bálókba, aztán szülj egy rakat gyereket
a hazának, ne a szemedet rongáld este a könyvek
mellett a petrónál, mert vénkisasszony maradsz –
azzal elzárta a pakkot a konyhaszekrénybe,
s egy életre a kötényzsebébe csúsztatta a kulcsot,
Nenne apja, Keller Vilmos úr szavairól nem tudunk,
valószínűleg hallgatott, de ha ellenszegül, sem oldja
meg a családívá súlyosodott gondot, miszerint
Nenne bizony vénlány marad, bár nem végleg,
hetvenegynéhány éves koráig árván hervadozott,
s mindössze középkorú volt, amikor Magyarország
megköszönte a szolgálatát, és ezerkilencszáz-
negyvennégyben, pár évtized aktív hivatásgyakorlás
után nyugállományba küldte, még ugyanez év végén,
ekkor már Tápiószecsőn lakott, ágya alá egy pufajkás
harcos szállásolta be magát kéretlenül, markában
a frissen faszolt liter pálinkával ide húzódott vissza
a frontszolgálat viszontagságai elől, messzire

SZIKRA JÁNOS (1954) Pátkán élő költő. Utóbbi kötetei: *Kokárda* (gyerekversek, Magyar Napló Kiadó, 2020), *Míg haza nem érsz* (versek, Antológia Kiadó, 2020).

köpte a dugót, s fektében elfogyasztván a hetven-
százalékos halált, nem masírozott tovább a hón
áhitott Berlin felé, Nenne ezután húgai, Jolán
és Manda szaporulatát pesztrálta (Lajos öccse már
korábban, ki tudja, miféle kórban elhalálozott),
segített ebben-abbban, még az unokahúgok
csemetéiről is gondoskodott, arcán már fiatalon
is volt valami vénkutyyszerű vonás, később
ezt a hatást fokozták hosszan lelógó fülei is,
fél évszázadig sóvárgott unokabátyja szerelmére,
de azt már Józsa elhódította, mire Nenne észbe
kapott volna, Keller Kálmán, a neves orvos első
felesége állítólag slampos volt, alulöltözött,
nemtörődömségére bizonyíték, hogy sokszor
hálóingben ment a piacra, s nem fordított elég
figyelmet Kálmánkára sem, ahogyan Nenne
nevezte a doktor urat, a Lőrinc pap téren laktak
Pesten, nyomasztó környék, bérházhomály,
a szén a pincéből vödörben vándorol föl az emeletre,
a lakásban kaotikus kavalkád, furcsa szagok,
fényképek tumultusa, még az ajtókereten is,
a bútoroktól nemhogy lépni, ülni sem lehet...
aztán kinyílt a világ, Józsa halála után Kálmánka
végre megkérte Nenne kezét, pap előtt keltek
egybe, aki ostoba módon nem feledkezett meg
emlékeztetni az új párt a szerelmükből fakadó
gyermekáldás következményeire sem (a tanúk
diszkrétén vihorásznak), bár a frigyre lépők nem
voltak felelőtlenek, szegénykém, mondta Nenne,
hát szűz maradtam, istenem, próbálkozott szegénykém,
de már nem sikerült, amikor elvitték a klinikára,
ránéztem a faliórára, állt, éppen akkor állt
meg, megtudtam, amikor Kálmánka végleg itt
hagyott, pontosan abban a percben -
Nenne rendszeresen levelezett velünk, már ismét
magányosan szálkázva az öreg betűket, ezt írta
akkurátusan a feladó: Özv. Dr. Keller Kálmánné,
mindig ezt írta hűségese: Özv. Dr. Keller Kálmánné.

Cigi

Csupa bunyevác gyereket tanítok, írta egyik néptanítói állomáshelyéről Nenne húga, Keller Jolán, azaz Cigi, szokásosnál sötétebb bőre és árnyékos, mélabút sugárzó szeme testvérei szerint cigányos jelleget kölcsönzött neki, tehát ezt írta Cigi a nővérének, Dunaföldvárra, csupa bunyevác gyereket tanítok, a levelezőlap főoldalán Jolánt látjuk (mi másban?) bunyevác népviseletben, egészalakos fölvtétel, Baja városában készül a kép, egy tavaszi verandán kattann a blende, a millió ablakszemen s a száztíz éves múltot átüt a fény, tisztára századelő, persze, a huszadik, Cigi kezében pár szál fekete-fehér rózsza, akkoriban még nem voltak színes fotók, világosszürke szecesszió, előtte melankolikusan szunnyadó szövetnyugággy hívogatja az érkezőt, Jolán elnéz a jövőbe, elnéz a messzi semmibe, gyönyörű menyasszony készül belőle, máig ígéz, de ismeretlen okból elveszti első vőlegényét, vénlánynak számít már ő is, mint Nenne, csak nem olyan savanyú, amikor oltár elé vezeti Kempelen Rezső vagy Rudolf, tetszés szerint, Tápiószecső adóügyi jegyzője, aki ekkorra túlélte már a piavei átkelést (az egyeztetett életrajzi adatok ismeretében az itáliai harcmezőn mint haditudósító, az ellenség soraiból Rudival Ernest Hemingway amerikai író nézhetett farkasszemet), Rezső vagy Rudolf ezután átvészelte az egyéves olasz hadifogságot, családja itthon vagy otthon a spanyolnáthát Arad mellett, Mácsán, a település nemsokára a románok birtokába kerül, és mindmáig Macea a neve, Jolán és Kempelen úr kis híján harmincéves házasságuk alatt mindvégig magázódnak, fiamnak szólítják egymást, mindig így: fiam, Kata lányukat harmincnyolc évesen hozza a világra császármetszéssel Cigi, több csemetére nem vállalkoznak, Katát Szíjgyártó esperes úr kereszteli,

hintaszékét a hagyatéki árverésen anyja megveszi, Jolán ismét messzire néz, a jövőből vissza a múltba, gyönyörű kismama volt, ölében szunnyad a kicsi lány: Kata, szőlő fut végig a falon, fehérén vakít a tornác, idilli árnyak, az udvaron a tyúkok közt Buksi hancúrozik, minden csütörtök délután összejön náluk a helyi előkelőség hölgykoszorúja kalács és haboskávét uzsonnára, vacsora után érkeznek a férfiak is borra, szárazsüteményre, Cigi olykor reggelig püföli a pianínót, szálltak a békeévek, a szecsei éjszakában ábrándosan búgtak a Jávor–Karády-slágerek, gyönyörű, szigorú asszony volt, gyönyörű fiatalasszony lehetett...

Mondta Manda

Halálom után az Operába fogok járni, mondta Manda, Keller Magdolna, a legfiatalabb Keller lány, akkor már nyugdíjas óvónő, legnagyobb unokája, Soskó Andris már dalszínházakban lépett föl, tenorként talán leginkább a Hunyadi László címszerepében jeleskedett, mi ri mi fá, mi ri mi fá, kezdődik Erkel nyitánya, sokan könnyeztek, amikor Andrist közvetítette a televízió, aztán persze Czillei ármánykodása miatt feje a masztixtól bűzlő porba gurult, lehet, hogy Manda miatta vonzódott a klasszikusokhoz, ki tudja, járt-e korábban operába, de Andrászt szerette, derék dalia volt az idősebb Soskó fiú, Manda növekvő lányként sem tündérkedett a lovagok körében, szegénykém kancsal volt, de ez nem tántorította el Takács Imre urat a lánykéréstől, mert Isten kegyelméből a bandzsák valamiféle báját is magukon viselő lányok egyike volt Manda, három gyerekük közül Zsuzsa (András édesanyja) az első, a legkisebb, Imre Pest egyik külvárosában lakott, alacsony szobák, szőnyeg a vécében is, utódjuk nem született, neje oldalán szolgált mint kézi kottamásoló,

szemrontó hivatás, nem volt mit tenni a fénymásolók
magyarországi térhódítása előtt, a középső utód,
Mányi később Tataháza falvában kötött ki,
Imre bácsit és Mandát vénségükre magához vette
a vert falu házba, mi lesz velünk, kérdezték
Imre bácsit, mi lesz velünk a halál után, én már
nemsokára megtudom, aztán majd megtudod te is,
mondta, és faképnél hagyta a faggatót, korábban
Dunaharasztin laktak egy borostyánnal befuttatott
házban, mámorító bukszusillat az udvaron, de
valamiképp elkótyavetyélték a birtokot, és menniük
kellett, Manda egy darabig tologatta még
a felső-bácskai utcán örökkön taknyos kis
unokáit a babakocsiban, átbuszozott néha
szomszédos Bácsalmásra (hat kilométer,
ameddig a szem ellát a síkon semmi akadály,
csak néhány templom és zölden suhogó jegenye),
fontoskodó készülődés valamely egyházi, netán
családi ünnep előtt, a rokonok közül egyedül
ő tudott kullogót sütni, cukorbeteg volt, dugdosták
előle nemcsak az édességet, a hétköznapi falatokat is,
veszélyes üzem a konyha, nem bírt ellenállni,
a kór miatt vénségére falánk volt gyerekesen,
jártában-keltében néha megszédült,
a visszaverődő ajtót valódinak vélte,
a hatvanas évek vége felé ráérősen belesétált
a tükörbe, és többé senki se látta.